

การฝึกอบรม เพื่อประกอบวิชาชีพทนายความในประเทศไทย

องค์กรที่ทำหน้าที่ในการฝึกอบรม

1. สภานายความ

การประกอบวิชาชีพทนายความจำเป็นต้องมีสถาบันหรือองค์กร (Organization) ซึ่งทำหน้าที่เป็นองค์กรกลางคอยช่วยสอดส่องดูแล การปฏิบัติหน้าที่ของสมาชิกให้ปฏิบัติหน้าที่ในมาตรฐานอย่างเดียวกันการจัดตั้งสภานายความนี้มีแนวความคิดในเรื่องการจัดองค์กรวิชาชีพ ซึ่งมีลักษณะพื้นฐาน 3 ประการ

1. ต้องเป็นองค์กรที่รับผิดชอบในการเป็นตัวแทนวิชาชีพและเป็นผู้ควบคุมวินัยในการประกอบวิชาด้วยมาตรการบังคับฝ่ายเดียว (Mesures Unilaterales) เหนือสมาชิกผู้ประกอบการวิชาชีพ อันได้แก่ มาตรการที่มีผลบังคับทั่วไป (Mesures reglementaires) และมาตรการที่มีผลบังคับเป็นการเฉพาะราย (Mesures individuelles) เช่น ในเรื่องการจดทะเบียนและออกใบอนุญาตให้เป็นทนายความ หรือการพิจารณาลงโทษเมื่อมีการกระทำผิดมรรยาท เป็นต้น

2. อำนาจขององค์กรที่มีอยู่เหนือสมาชิก ผู้ประกอบการวิชาชีพซึ่งเป็นอำนาจบังคับไม่ใช่ เรื่องการเลือกปฏิบัติของตัวสมาชิกเอง กล่าวอีกนัยหนึ่งคือ การที่สมาชิกตกอยู่ภายใต้อำนาจของสภานายความนั้นมิได้เกิดจากความยินยอมด้วยใจสมัคร แต่เป็นการรวมตัวกันในลักษณะแบบบังคับ (groupement force)

3. สภานายความ ประกอบด้วยบุคลากรผู้ใช้อำนาจซึ่งมาจากผู้ประกอบการวิชาชีพทนายความด้วยกันเอง สภานายความจึงไม่ใช่เครื่องมือของฝ่ายบริหารอันมีที่มาจากรัฐแต่เป็นองค์กรที่มีโครงสร้างของกลุ่มวิชาชีพ (Structure corporative)

ลักษณะสองประการแรก แสดงให้เห็นถึงขอบเขตอำนาจของสภานายความและอำนาจพิเศษแห่งกฎหมายมหาชน ทั้งยังทำให้เห็นว่าระบบขององค์กรของสภานายความแตกต่างจากระบบของสหภาพแรงงานหรือระบบสมาคมอิสระ

แม้ในแต่ละระบบจะมีสมาชิกขึ้นต่อองค์กรเหมือนๆ กัน แต่ในองค์กรที่มีวิชาชีพองค์กรวิชาชีพสมาชิกหลักเลี้ยงข้อจำกัดต่างๆ ขององค์กรนั้นๆ โดยไม่เข้าร่วมอยู่ในองค์กร เช่นนั้นได้¹

2. วัตถุประสงค์ของการจัดตั้งสำนักทนายความ

วัตถุประสงค์ของสภาทนายความตามพระราชบัญญัติทนายความ

พ.ศ. 2528 มาตรา 7 มีดังนี้ คือ

1. ส่งเสริมการศึกษาและประกอบวิชาชีพทนายความ
2. ควบคุมมารยาททนายความ
3. ส่งเสริมความสามัคคีและผดุงเกียรติของสมาชิกสภาทนายความ
4. ส่งเสริมและจัดสวัสดิการให้แก่สมาชิกสภาทนายความ
5. ส่งเสริมช่วยเหลือ แนะนำ เผยแพร่และให้การศึกษแก่

ประชาชนในเรื่องที่เกี่ยวกับกฎหมาย

ซึ่งมีวัตถุประสงค์ตามมาตรา 7 ดังกล่าว พอสรุปได้ว่ามีวัตถุประสงค์อยู่ 2 แนวทาง คือ

1. เพื่อคุ้มครองสาธารณะชนและสถาบันทางกฎหมาย วัตถุประสงค์หลักของพระราชบัญญัติทนายความ พ.ศ. 2528 นี้ก็เพื่อส่งเสริม ช่วยเหลือ แนะนำ เผยแพร่และให้การศึกษแก่ประชาชนในเรื่องที่เกี่ยวกับกฎหมาย ในฐานะที่สภาทนายความ เป็นองค์กรวิชาชีพสภาทนายความมีบทบาทโดยตรงในการปฏิบัติหน้าที่ดังกล่าว เพื่อให้บรรจววัตถุประสงค์ ซึ่งในทางปฏิบัติสภาทนายความได้จัดตั้งสำนักงานคณะกรรมการช่วยเหลือประชาชนทางกฎหมาย ซึ่งในการให้ความช่วยเหลือ ได้แก่ การให้คำปรึกษาหรือแนะนำเกี่ยวกับกฎหมาย ให้แก่ประชาชนที่มาติดต่อขอรับบริการ ให้โดยไม่คิดค่าบริการ โดยสภาทนายความจัดให้มีกองทุนช่วยเหลือประชาชน ทางกฎหมาย ซึ่งเงินเหล่านี้จะนำมาใช้จ่ายในการดำเนินคดี ตามที่กำหนดไว้ในข้อบังคับ

¹ อุดม รัษฐอมฤต, "สภาวิชาชีพ", วารสารนิติศาสตร์, ปีที่ 19, ฉบับที่ 2 มิถุนายน 2532 หน้า 113-114.

นอกจากนี้ในการคุ้มครองประชาชนนั้น การควบคุมมรรยาท ทนายความก็เป็นวัตถุประสงค์หลักอีกประการหนึ่งที่สภาพทนายความให้ความสนใจ และดำเนินการอย่างใกล้ชิด เพราะเมื่อพิจารณาถึงวิชาชีพของทนายความ ซึ่งมีหน้าที่ว่าต่างแก่ต่างให้แก่ลูกค้าความของตนแล้วยังเป็นผู้ถือความลับ ข้อมูลที่สำคัญเกี่ยวกับลูกค้าความของตน การที่ลูกค้าความมอบความไว้วางใจให้กับทนายความเช่นนี้จึงเป็นการยากที่ลูกค้าความจะต่อสู้ปกป้องตนเอง ในกรณีที่เกิดปัญหาขัดแย้งระหว่างลูกค้าความกับทนายความของตนเอง ทั้งนี้เพราะว่าทนายความมีวิธีการที่จะหลบเลี่ยงปัญหาที่เกิดขึ้น จึงเป็นการยากลำบากที่จะป้องกันความเสียหายที่จะเกิดขึ้น ดังนั้นจึงเป็นสิ่งจำเป็นที่ต้องมีมาตรการในการควบคุมดูแลการปฏิบัติหน้าที่ ของบรรดาทนายความผู้เป็นสมาชิกของสภาพทนายความ เพื่อเป็นหลักประกันให้กับลูกค้าความในการไว้วางใจในตัวทนายความ

2. เพื่อส่งเสริมการประกอบวิชาชีพทนายความ

สภาพทนายความมิได้มีวัตถุประสงค์ในด้านคุ้มครอง

สาธารณะชนเพียงอย่างเดียว แต่ยังมีวัตถุประสงค์ที่จะส่งเสริมการประกอบวิชาชีพทนายความด้วย โดยการเปิดอบรมหลักสูตรวิชาว่าความสำหรับผู้ที่จะขอจดทะเบียนรับอนุญาตให้เป็นทนายความ ซึ่งหลักสูตรดังกล่าวเพื่อเปิดโอกาสให้ผู้เข้ารับการฝึกอบรมมีความรู้ในภาคปฏิบัติ นอกเหนือจากความรู้ในภาคทฤษฎีที่ได้รับจากการศึกษาในมหาวิทยาลัย รวมถึงความรู้ในด้านจรรยาบรรณด้วย

นอกจากการเปิดอบรมหลักสูตรการว่าความแล้ว สภาพทนายความยังจัดทำโครงการอบรม สัมมนาให้ความรู้เกี่ยวกับกฎหมายในแขนงต่างๆ เป็นการเฉพาะด้านเพื่อให้ผู้ประกอบวิชาชีพทนายความมีความเชี่ยวชาญเฉพาะทาง เช่น การสัมมนาเกี่ยวกับกฎหมายภาษี เป็นต้น²

² ก่อศักดิ์ เจนสมุทรสินธุ์, "การสอบสวนและพิจารณาคดีมารยาททนายความ", วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ สาขาวิชานิติศาสตร์ บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย 2535, หน้า 20-21.

3. สถานะทางกฎหมายของสภานายความ

ตามพระราชบัญญัติทนายความ พ.ศ. 2528 มาตรา 6 กำหนดให้ สภานายความ เป็นนิติบุคคล การเป็นนิติบุคคลของสภานายความในทางกฎหมาย จะถือว่าสภานายความเป็นนิติบุคคลตามกฎหมายมหาชน หรือนิติบุคคลตามกฎหมาย เอกชน จึงต้องพิจารณาวิเคราะห์เปรียบเทียบหลักเกณฑ์ในทางทฤษฎีทางกฎหมาย ปกครองฝรั่ง เศรษฐีในองค์ประกอบสำคัญดังนี้

ก. การจัดตั้งสภานายความ

โครงสร้างของสภานายความประกอบของคณะกรรมการ สภานายความ ซึ่งทำหน้าที่ทั้งด้านนิติบัญญัติ บริหาร และตุลาการ คณะกรรมการ สภานายความจะประกอบด้วยกรรมการ 2 ประเภท คือ กรรมการโดยตำแหน่ง และกรรมการโดยการเลือกตั้ง สำหรับกรรมการโดยการเลือกตั้งกฎหมายระบุให้คุณสมบัติต้องเป็นทนายความ ตามมาตรา 14 พระราชบัญญัติทนายความ พ.ศ. 2528 สำหรับกรรมการ โดยตำแหน่งกฎหมายบัญญัติให้ประกอบด้วยผู้แทนกระทรวงยุติธรรม หนึ่งคน และผู้แทนเนติบัณฑิตสภาหนึ่งคน ซึ่งจะ เป็นข้าราชการระดับสูงในสายกฎหมาย ฉะนั้นในแง่ของการก่อตั้งแล้วจะเห็นว่า สภานายความเกิดจากการรวมตัวกันของผู้ประกอบวิชาชีพทนายความ ที่พยายามผลักดันให้มีการจัดตั้งองค์การควบคุม วิชาชีพโดยมีกฎหมายรับรอง อีกทั้งคณะกรรมการสภานายความซึ่งมีข้าราชการรวม อยู่ด้วยได้รับอำนาจมหาชนโดยกฎหมายให้ เข้ามาร่วมบริหารสภานายความอีก ส่วนหนึ่ง

หากพิจารณาในแง่ตัวพระราชบัญญัติทนายความ พ.ศ. 2528 จะเห็นว่ามาตรา 10 แห่งพระราชบัญญัตินี้ดังกล่าว กำหนดให้รัฐมนตรีว่าการ กระทรวงยุติธรรมดำรงตำแหน่งสภานายกพิเศษแห่งสภานายความ และในมาตรา 5 กำหนดให้รัฐมนตรีว่าการกระทรวงยุติธรรมรักษาการตามพระราชบัญญัตินี้ และให้มีอำนาจออกกฎกระทรวงกำหนดค่าธรรมเนียมการขึ้นทะเบียนรับใบอนุญาต เป็นทนาย ความ การขอจดทะเบียนและรับใบอนุญาต การขอใบแทนใบอนุญาต การต่ออายุใบ อนุญาต รวมทั้งเมื่ออำนาจออกระเบียบ เพื่อให้มีการปฏิบัติตามพระราชบัญญัตินี้

นอกจากนี้ มาตรา 9 (2) แห่งพระราชบัญญัติดังกล่าวยังได้บัญญัติให้รัฐให้เงินอุดหนุนการดำเนินงานแก่สหภาพนายความด้วย ซึ่งถือได้ว่ารัฐได้เข้ามาเกี่ยวข้องกับกิจการดำเนินงานของสหภาพนายความ

ข. กิจกรรมของสหภาพนายความ

หน้าที่หลักของสหภาพนายความ อาจพิจารณาจากวัตถุประสงค์ตามพระราชบัญญัตินายความ ได้เป็น 4 ลักษณะ คือ การควบคุมความประพฤติของนายความ การส่งเสริมการศึกษาและการประกอบวิชาชีพนายความ การส่งเสริมและจัดสวัสดิการให้แก่สมาชิกสหภาพนายความ การส่งเสริมช่วยเหลือ แนะนำ เผยแพร่ และการให้การศึกษแก่ประชาชนในเรื่องที่เกี่ยวกับกฎหมาย อันเป็นเรื่องการจัดทำบริการสาธารณะประเภทหนึ่ง

ค. วิธีการดำเนินงานของสหภาพนายความ

พระราชบัญญัตินายความ พ.ศ. 2528 มาตรา 8 บัญญัติว่า สหภาพนายความมีอำนาจหน้าที่ ดังต่อไปนี้

ก. จัดทะเบียนและออกใบอนุญาตตามพระราชบัญญัติ

ข. ดำเนินการให้เป็นไปตามวัตถุประสงค์ของสหภาพนายความ จากอำนาจหน้าที่ข้างต้น จะเห็นว่าเป็นการใช้อำนาจบังคับฝ่ายเดียวหรือที่เรียกว่าเป็นการใช้อำนาจมหาชน กล่าวคือ ในการรับจดทะเบียนและออกใบอนุญาตแก่ผู้ขออนุญาต เป็นนายความ

ในเรื่องอำนาจหน้าที่ของคณะกรรมการสหภาพนายความ ตามมาตรา 27 จะเห็นว่าคณะกรรมการสหภาพนายความ ถูกจัดตั้งขึ้นเพื่อทำหน้าที่แทนสหภาพนายความซึ่งเป็นนิติบุคคล ดังนั้นการใช้อำนาจของคณะกรรมการสหภาพนายความจึงเป็นการกระทำในนามของสหภาพนายความ เพื่อให้เป็นไปตามวัตถุประสงค์ โดยที่อำนาจของคณะกรรมการสหภาพนายความมีหลายประการด้วยกัน ในจำนวนนี้อำนาจหน้าที่ของคณะกรรมการสหภาพนายความในการออกข้อบังคับต่างๆ ดังกล่าวมาแล้วข้างต้น มีลักษณะเป็นการควบคุมการประกอบวิชาชีพด้วยมาตรการ การบังคับฝ่ายเดียวเหนือสมาชิกที่มีผลบังคับทั่วไปอันเป็นการใช้อำนาจมหาชน เช่น ข้อบังคับว่าด้วยมรรยาทนายความ ข้อบังคับว่าด้วยการสอบสวนคดีมรรยาทนายความ เป็นต้น

โดยสรุป จะเห็นได้ว่าในเรื่องวิธีการดำเนินงาน อานาจหน้าที่ของ สภานายความ โดยคณะกรรมการสภานายความอานาจหน้าที่ของคณะกรรมการ สภา ซึ่งเป็นผู้ดำเนินการตามวัตถุประสงค์ของสภานายความ มีลักษณะเป็นการใช้อานาจมหาชนทั้งที่เป็นมาตรการบังคับฝ่ายเดียวที่มีผลเฉพาะรายและที่มีผลบังคับทั่วไป อันแตกต่างจากหลักเกณฑ์ของนิติบุคคลตามกฎหมายเอกชน ซึ่งไม่สามารถจะใช้อานาจการบังคับฝ่ายเดียวแก่สมาชิกได้ หากสมาชิกมิได้ยินยอมตามข้อตกลง

ดังนั้น จึงอาจกล่าวได้ว่า สภานายความคือนิติบุคคลตามกฎหมายมหาชน ซึ่งจัดทาบวิการสาธารณะ แทนรัฐในส่วนที่เกี่ยวข้องกับการควบคุมวิชาชีพ ทนายความ สภานายความจึงมีอานาจมหาชนในลักษณะบังคับฝ่ายเดียว ซึ่งเป็นวิธีการพิเศษสำหรับนิติบุคคลตามกฎหมายมหาชนเท่านั้น³

4. บทบาทของสภานายความกับการจัดการฝึกอบรม เพื่อประกอบวิชาชีพทนายความ

ก่อนที่พระราชบัญญัติทนายความ พ.ศ. 2528 จะมีผลใช้บังคับองค์กรที่ทำหน้าที่ในการออกใบอนุญาตว่าความและควบคุมการประกอบวิชาชีพ ทนายความ คือ เนติบัณฑิตยสภา แต่เนติบัณฑิตยสภาก็ไม่ได้จัดให้มีการฝึกอบรมเป็นพิเศษแก่ผู้จะเข้าสู่วิชาชีพทนายความ และในขณะเดียวกันการศึกษาวชิพนิติศาสตร์มีมากขึ้น ไม่ว่าจะ เป็นมหาวิทยาลัยของรัฐหรือ เอกชน จึงมีผู้ประสงค์จะเข้าประกอบวิชาชีพทนายความมากขึ้น เพราะการจดทะเบียนเพื่อรับใบอนุญาตว่าความกระทำได้โดยง่าย สำเร็จอนุปรียญทางนิติศาสตร์ก็ขอจดทะเบียนและรับใบอนุญาตเป็น ทนายความขึ้นสองได้ ส่วนบุคคลที่สำเร็จการศึกษาปริญญาตรีในทางกฎหมายก็จดทะเบียน รับใบอนุญาตเป็นทนายความขึ้นหนึ่งได้ ทำให้มาตรฐานการประกอบวิชาชีพ ทนายความตกต่ำไป

³ เรื่องเดียวกัน, หน้า 23-25.

เพื่อเป็นการยกระดับมาตรฐานของการประกอบวิชาชีพทนายความ พ.ร.บ. ทนายความ มาตรา 38 จึงได้กำหนดไว้ในกรณีที่ผู้ยื่นคำขอจดทะเบียนและรับใบอนุญาตเป็นทนายความ เป็นผู้ที่ไม่เคยเป็นทนายความ หรือไม่เคยดำรงตำแหน่งเป็นผู้พิพากษา ตุลาการศาลทหาร พนักงานอัยการ อัยการทหาร หรือทนายความ ตามกฎหมายว่าด้วยธรรมนูญศาลทหารมาก่อน คณะกรรมการจะรับจดทะเบียนและออกใบอนุญาตให้ก็ต่อเมื่อผู้ยื่นคำขอได้ผ่านการฝึกอบรมมารยาททนายความ หลักปฏิบัติเบื้องต้นในการว่าความและการประกอบวิชาชีพทางกฎหมายแล้ว เว้นแต่ผู้ยื่นคำขอจะได้ผ่านการฝึกหัดงานในสำนักงานทนายความมาแล้วไม่น้อยกว่าหนึ่งปี⁴

การฝึกอบรมดังกล่าวให้เป็นไปตามหลักสูตร วิธีการ และระยะเวลาที่กำหนดในข้อบังคับ⁵

และเพื่อให้เป็นไปตามเจตนารมณ์แห่งบทบัญญัติดังกล่าว สภาทนายความจึงได้ออกข้อบังคับสภาทนายความว่าด้วยการฝึกอบรมวิชาว่าความ พ.ศ. 2529 ขึ้น โดยผลของข้อบังคับดังกล่าวได้กำหนดให้จัดตั้งสำนักฝึกอบรมวิชาว่าความขึ้นโดยเรียกว่า "สำนักฝึกอบรมวิชาว่าความแห่งสภาทนายความ" เพื่อฝึกอบรมหลักปฏิบัติเบื้องต้นในการว่าความ ฝึกอบรมมารยาททนายความ และการประกอบวิชาชีพทางกฎหมาย สำนักฝึกอบรมวิชาว่าความแห่งสภาทนายความ จึงเป็นองค์กรสำคัญในการให้การฝึกอบรมแก่ผู้ประสงค์จะประกอบวิชาชีพทนายความ จึงศึกษาถึงองค์ประกอบ อานาจ หน้าที่ และภารกิจของสำนักฝึกอบรมวิชาว่าความเพื่อประโยชน์ในการวิเคราะห์ถึงความเหมาะสมขององค์กรที่จัดให้มีการฝึกอบรมการประกอบวิชาชีพทนายความต่อไป

5. สำนักฝึกอบรมวิชาว่าความแห่งสภาทนายความ

องค์ประกอบของสำนักฝึกอบรมวิชาว่าความแห่งสภาทนายความตามข้อบังคับข้อ 7 คือ ทนายความว่าด้วยการฝึกอบรมวิชาว่าความ พ.ศ. 2529 ได้กำหนดให้มีคณะกรรมการคณะหนึ่งซึ่งแต่งตั้งโดยคณะกรรมการสภาทนายความ

⁴ พ.ร.บ. ทนายความ พ.ศ. 2528 มาตรา 38 วรรคหนึ่ง

⁵ พ.ร.บ. ทนายความ พ.ศ. 2528 มาตรา 38 วรรคสาม

เรียกว่า "คณะกรรมการอำนวยการสำนักฝึกอบรมแห่งสหภาพนายความ" ประกอบด้วย ผู้อำนวยการซึ่งทำหน้าที่เป็นประธานกรรมการและกรรมการอื่น ซึ่งคณะกรรมการสหภาพนายความแต่งตั้งรวมไม่เกิน 15 คน โดยมีนายก อุปนายก เลขาธิการสหภาพนายความ เป็นที่ปรึกษาโดยตำแหน่ง

วาระการดำรงตำแหน่งของคณะกรรมการ มีระยะเวลาเท่ากับ วาระของคณะกรรมการสหภาพนายความ ซึ่งเป็นผู้แต่งตั้งให้เข้ารับตำแหน่ง ซึ่งคณะกรรมการสหภาพนายความมีวาระดำรงตำแหน่งวาระละ 3 ปี⁶ คณะกรรมการอำนวยการสำนักฝึกอบรมแห่งสหภาพนายความ จึงมีวาระดำรงตำแหน่ง 3 ปีเท่ากัน

แต่คณะกรรมการสหภาพนายความอาจมีมติให้กรรมการคนใดคนหนึ่ง หรือทั้งคณะพ้นจากตำแหน่งก่อนครบวาระก็ได้ และจะแต่งตั้งบุคคลใดบุคคลหนึ่ง เป็นกรรมการแทนกรรมการที่ตาย ลาออกหรือต้องพ้นตำแหน่งก่อนวาระก็ได้ คณะกรรมการหรือกรรมการที่ได้รับแต่งตั้งแทนนี้ให้อยู่ในตำแหน่งได้ เท่าวาระของกรรมการที่ ดอนแทน⁷

นอกจากคณะกรรมการอำนวยการสำนักฝึกอบรมแห่งสหภาพนายความ แล้ว ข้อบังคับข้อ 6 ยังกำหนดให้มีผู้อำนวยการ เป็นผู้บริหารกิจการสำนักฝึกอบรม ตามนโยบายหรือมติของคณะกรรมการ ผู้อำนวยการได้รับการแต่งตั้งโดยคณะกรรมการสหภาพนายความ

อำนาจหน้าที่ของคณะกรรมการ มีดังนี้⁸

(1) กำหนดนโยบายและแนวปฏิบัติในการบริหารกิจการสำนักฝึกอบรมให้บรรลุตามวัตถุประสงค์ของสหภาพนายความ

⁶ พ.ร.บ. หนายนายความ พ.ศ. 2528 มาตรา 16

⁷ ข้อบังคับสหภาพนายความว่าด้วยการฝึกอบรมวิชาว่าความ พ.ศ. 2529

ข้อ 8

⁸ ข้อบังคับสหภาพนายความว่าด้วยการฝึกอบรมวิชาว่าความ พ.ศ. 2529

ข้อ 10

(2) กำหนดรายละเอียดของหลักสูตรการศึกษาและฝึกอบรม ตลอดจนเปลี่ยนแปลงหรือปรับปรุงรายละเอียดเกี่ยวกับวิธีการศึกษาและฝึกอบรมให้เหมาะสมกับสภาพความเป็นจริง

(3) กำหนดค่าธรรมเนียมหรือค่าลงทะเบียนที่จะพึงเรียกเก็บจากผู้เข้ารับการฝึกอบรม แต่ต้องไม่เกินสามพันบาท

(4) จัดทำประมาณการรายรับ-รายจ่าย และรายงานเกี่ยวกับฐานะทางการเงินของสำนักฝึกอบรม เสนอต่อคณะกรรมการสภานายความ เพื่อให้ความเห็นชอบ

(5) จัดทำรายงานการฝึกอบรมเพื่อ เสนอต่อคณะกรรมการสภานายความ

(6) คัดเลือก แต่งตั้ง และสับเปลี่ยนผู้บรรยาย ผู้ทดสอบและผู้ควบคุม หรือผู้ให้การฝึกอบรมตามที่เห็นสมควร

(7) แต่งตั้งและถอดถอนที่ปรึกษาหรือคณะที่ปรึกษาซึ่งคณะกรรมการแต่งตั้งได้ตามที่เห็นสมควร

(8) ปฏิบัติหน้าที่อื่นๆ ที่จำเป็นและสมควร เพื่อให้กิจการของสำนักฝึกอบรมสำเร็จผลลงด้วยดี

โดยสรุปคณะกรรมการมีอำนาจ

1. กำหนดนโยบายการบริหารกิจการของสำนักฝึกอบรม
2. กำหนดรายละเอียดของหลักสูตรการฝึกอบรม คัดเลือก แต่งตั้ง และสับเปลี่ยนผู้บรรยาย

3. แต่งตั้งหรือถอดถอนคณะที่ปรึกษา

4. จัดทำรายงานการดำเนินการเสนอต่อสภานายความ

การปฏิบัติหน้าที่ของคณะกรรมการให้ผู้อำนวยการเป็นผู้กำหนดนัด และเรียกประชุมคณะกรรมการได้ตามความจำเป็นและเหมาะสม และในการประชุมคณะกรรมการจะต้องมีกรรมการเข้าร่วมประชุมอย่างน้อยกึ่งหนึ่งจึงจะเป็นองค์ประชุมให้ผู้อำนวยการหรือกรรมการที่ผู้อำนวยการมอบหมายทำหน้าที่ เป็นประธานที่ประชุม

มติของที่ประชุมคณะกรรมการฯ ให้มีเสียงข้างมาก ในกรณีที่คณะแนบเสียงเท่ากัน ให้ประธานที่ประชุมมีสิทธิออกเสียงเพิ่มขึ้นอีกเสียงหนึ่ง เป็นเสียงชี้ขาด^๑

จะเห็นได้ว่าคณะกรรมการอำนวยการสำนักฝึกอบรมแห่งสภาทนายความ มีวาระการดำรงตำแหน่งเท่ากับคณะกรรมการสภาทนายความ คือ มีวาระละ 3 ปี เป็นคณะกรรมการชั่วคราว ส่วนผู้อำนวยการก็มีวาระการดำรงตำแหน่ง 3 ปี และไม่ใช่นักบริหารที่เป็นตำแหน่งประจำ

คุณสมบัติของผู้เข้ารับการฝึกอบรม

บุคคลที่มีความประสงค์จะเข้ารับการฝึกอบรมวิชาว่าความจะต้องมีคุณสมบัติตามพระราชบัญญัติสภาทนายความ มาตรา 35 โดยสรุปก็คือ^{๑๐}

1. มีสัญชาติไทย
2. สำเร็จการศึกษาระดับปริญญาตรี หรืออนุปริญญาทางนิติศาสตร์
3. ไม่เป็นผู้มีความประพฤติเสื่อมเสียหรือบกพร่องในศีลธรรมอันดี และไม่เป็นผู้ได้กระทำการใด ซึ่งแสดงให้เห็นว่าไม่น่าไว้วางใจในความซื่อสัตย์สุจริต
4. ไม่อยู่ในระหว่างต้องโทษจำคุกตามคำพิพากษาถึงที่สุดให้จำคุก
5. ไม่เป็นโรคติดต่อซึ่งเป็นที่รังเกียจแก่สังคม

ในเรื่องของคุณสมบัติของผู้เข้ารับการฝึกอบรมดังกล่าว สภาทนายความโดยสำนักฝึกอบรมวิชาว่าความแห่งสภาทนายความได้ออกประกาศกำหนดคุณสมบัติของผู้เข้ารับการฝึกอบรม อนุโลมตามพระราชบัญญัติทนายความ พ.ศ. 2528 มาตรา 35 ซึ่งเป็นบทบัญญัติที่กำหนดคุณสมบัติของผู้มีสิทธิออกจดทะเบียนและรับใบอนุญาต เป็นทนายความ

^๑ ข้อบังคับสภาทนายความว่าด้วยการฝึกอบรมวิชาว่าความ พ.ศ. 2529
ข้อ 11

^{๑๐} ประกาศสำนักฝึกอบรมวิชาว่าความ ฉบับที่ 3/2536 เรื่องรับสมัครบุคคลเข้ารับการฝึกอบรมวิชาว่าความ ลงวันที่ 6 ธันวาคม 2536

แต่เป็นที่น่าสังเกตว่าประกาศของสำนักฝึกอบรมวิชาว่าความดังกล่าวไม่ได้ห้ามมิให้บุคคลที่ขาดคุณสมบัติการขอจดทะเบียน และรับใบอนุญาตเป็นทนายความตามมาตรา 35 (10) เพราะเป็นข้าราชการ หรือพนักงานส่วนท้องถิ่น ซึ่งมีเงินเดือนและตำแหน่งประจำและตามมาตรา 35 (11) ที่ห้ามมิให้บุคคลที่ต้องห้ามมิให้ยื่นคำขอจดทะเบียนและรับใบอนุญาตตามมาตรา 71 คือบุคคลที่ถูกไล่ออกจากทะเบียนทนายความเป็นเวลาไม่น้อยกว่าห้าปี เข้ารับการฝึกอบรมวิชาว่าความ

สภาทนายความโดยสำนักฝึกอบรมวิชาว่าความแห่งสภาทนายความมีความประสงค์จะเปิดโอกาสให้แก่บุคคลสาขาวิชาชีพต่างๆ ได้เข้ารับการฝึกอบรมการประกอบวิชาชีพในทางกฎหมายในแขนงทนายความอันจะเป็นการเผยแพร่กิจกรรมของสภาทนายความ เพราะเป็นการให้บริการและเผยแพร่วิชาชีพกฎหมายภาคปฏิบัติให้แก่ประชาชนทั่วไป แต่ทั้งนี้บุคคลที่เป็นข้าราชการและพนักงานรัฐวิสาหกิจจะต้องได้รับหนังสืออนุญาตจากผู้บังคับบัญชาของหน่วยงาน จึงจะเข้ารับการฝึกอบรมได้เพื่อไม่ให้ เกิดปัญหาในเวลาอบรมภาคปฏิบัติในสำนักงานทนายความเป็นเวลา 6 เดือน ภายหลังจากผ่านการฝึกอบรมภาคทฤษฎีแล้ว

แม้ว่าสภาทนายความจะอนุญาตให้บุคคลที่เป็นข้าราชการ หรือพนักงานส่วนท้องถิ่น ซึ่งมีเงินเดือนและตำแหน่งประจำ เข้ารับการฝึกอบรมวิชาว่าความได้ก็ตามแต่เมื่อสำเร็จการฝึกอบรม และได้รับประกาศนียบัตรจากสำนักฝึกอบรมวิชาว่าความแห่งสภาทนายความแล้ว สามารถนำประกาศนียบัตรที่ได้รับไปยื่นขอจดทะเบียน และรับใบอนุญาตเป็นทนายความต่อสภาทนายความได้ เมื่อเกษียณอายุราชการ หรือพ้นจากราชการแล้ว

หลักสูตรการฝึกอบรม

การฝึกอบรมวิชาว่าความของสำนักฝึกอบรมวิชาว่าความแห่งสภาทนายความเป็นการฝึกอบรมวิชาชีพกฎหมายภาคปฏิบัติ ซึ่งจุดมุ่งหมายเพื่อที่จะพัฒนาทักษะการประกอบวิชาชีพในทางกฎหมายสาขาทนายความ เพื่อให้มีความรู้ ความเข้าใจเบื้องต้นต่อการประกอบวิชาชีพทนายความ เพราะวิชาชีพทนายความเป็นวิชาชีพที่จะต้องรับผิดชอบต่อเกียรติยศ ชื่อเสียง ทรัพย์สิน ชีวิตและอิสระภาพของผู้ใช้บริการ

จึงมีความจำเป็นที่รัฐจะต้องเข้ามาควบคุมการประกอบวิชาชีพทนายความไม่ว่าคุณสมบัตินั้นฐานของการศึกษาอบรม และการสอดคล้องความประพฤติของผู้ประกอบวิชาชีพ การกำหนดคุณสมบัติในด้านการศึกษาก็เพื่อต้องการให้ผู้เข้าสู่วิชาชีพ มีความรู้ และทักษะเพียงพอต่อการปฏิบัติหน้าที่ บุคคลที่ประสงค์จะเข้าสู่วิชาชีพทนายความ เมื่อไม่เคยมีประสบการณ์ในการประกอบวิชาชีพในทางกฎหมายมาก่อน กล่าวคือไม่เคยดำรงตำแหน่งเป็นผู้พิพากษา ตุลาการศาลทหาร พนักงานอัยการ อัยการทหาร หรือทนายความตามกฎหมายว่าด้วยธรรมนูญศาลทหาร คณะกรรมการจะรับจดทะเบียน และออกใบอนุญาตให้ก็ต่อเมื่อผู้ยื่นคำขอได้ผ่านการฝึกอบรมมรยาท ทนายความ หลักปฏิบัติเบื้องต้นในการว่าความและการประกอบวิชาชีพทางกฎหมาย แล้ว เว้นแต่ผู้ยื่นคำขอจะได้ผ่านการฝึกหัดงานในสำนักงานทนายความมาแล้วไม่น้อยกว่าหนึ่งปี¹

ส่วนการฝึกอบรมรายละเอียดของหลักสูตร วิธีการ ระยะเวลาการฝึกอบรม ให้เป็นไปตามที่กำหนดไว้ในข้อบังคับ²

ด้วยอำนาจตามพระราชบัญญัติทนายความ มาตรา 27 (3) ซึ่งเป็นอำนาจการออกข้อบังคับของสภาทนายความ และมาตรา 38 สภาทนายความจึงได้ออกข้อบังคับว่าด้วยการฝึกอบรมวิชาว่าความ พ.ศ. 2529 ขึ้น

ตามข้อบังคับดังกล่าว หมวดที่ 2 ว่าด้วยหลักสูตร กำหนดให้สำนักฝึกอบรมจัดให้มีการฝึกอบรมวิชาว่าความ เป็นประจำทุกปี ปีละไม่น้อยกว่า 1 ครั้ง³

สำหรับหลักสูตรการฝึกอบรมวิชาว่าความแบ่งเป็น 2 ภาค ดังนี้

1. ภาคทฤษฎี ให้สำนักฝึกอบรมกำหนดการอบรมภาคทฤษฎีโดยมีระยะเวลาให้ฝึกอบรมไม่น้อยกว่า 90 ชั่วโมง ในเรื่องต่างๆ ดังต่อไปนี้

ก. มารยาทและจริยธรรมทนายความ

ข. วิธีดำเนินกระบวนการพิจารณาตามกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง

¹ พระราชบัญญัติทนายความ พ.ศ. 2528 มาตรา 28 วรรคหนึ่ง

² พระราชบัญญัติทนายความ พ.ศ. 2528 มาตรา 28 วรรคสาม

³ ข้อบังคับสภาทนายความว่าด้วยการฝึกอบรมวิชาว่าความ พ.ศ. 2529

- ค. วิจัยดำเนินการรวบรวมพิจารณาตามกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา
- ง. วิจัยดำเนินการรวบรวมพิจารณาตามกฎหมายอื่น
- จ. หลักการให้คำปรึกษากฎหมาย

2. ภาคปฏิบัติ ให้ฝึกอบรมภาคปฏิบัติเป็นเวลาไม่น้อยกว่า 6 เดือน

การฝึกอบรมภาคปฏิบัติอาจกระทำได้โดยให้ผู้เข้ารับการฝึกอบรมฝึกหัดงานที่สำนักฝึกอบรมหรือที่สำนักงานทนายความก็ได้ แต่ระยะเวลาฝึกหัดงานแห่งใดแห่งหนึ่งหรือทั้งสองแห่งรวมกันต้องไม่น้อยกว่าระยะเวลา 6 เดือน

หลักสูตรของการฝึกอบรมตามข้อบังคับของสภาทนายความดังกล่าว เป็นการระบุแนวทางของหลักสูตร ระยะเวลาของการฝึกอบรมเอาไว้เท่านั้น ส่วนการจัดการอบรมกำหนดเนื้อหาของการฝึกอบรม และการจัดทดสอบการฝึกอบรมเป็นหน้าที่ของสำนักฝึกอบรมวิชาว่าความแห่งสภาทนายความที่จะกำหนดรายละเอียดอีกครั้งหนึ่ง

วิธีการฝึกอบรม

การฝึกอบรมในภาคทฤษฎี สำนักฝึกอบรมวิชาว่าความได้ดำเนินการให้มีการฝึกอบรม โดยการบรรยายในชั้น โดยยึดถือแนวความคิดการจัดการฝึกอบรมในภาคทฤษฎีแบบตลาดวิชา คือ ใครเรียน เรียน ใครไม่สนใจเรียน ก็จะมีผลกระทบต่อตัวเอง เมื่อมีการทดสอบ

วิธีการฝึกอบรมในภาคปฏิบัติ สำนักฝึกอบรมของสภาทนายความไม่ได้กำหนดรายละเอียดของการฝึกอบรมเอาไว้ว่าการฝึกอบรมในภาคปฏิบัติ สำนักงานทนายความจะต้องดำเนินการอย่างไรบ้าง คือ แล้วแต่สำนักงานทนายความนั้นจะให้การอบรมตามแนวทางของตนเอง

ระยะเวลาที่ใช้ในการฝึกอบรม

ในภาคทฤษฎีต้องใช้เวลาการฝึกอบรมไม่น้อยกว่า 90 ชั่วโมง ส่วนในภาคปฏิบัติเป็นเวลาไม่น้อยกว่า 6 เดือน

การฝึกอบรมภาคทฤษฎี

การฝึกอบรมในภาคทฤษฎี เพื่อให้ผู้เข้ารับการฝึกอบรมได้ทราบแนวทางของการประกอบวิชาชีพทนายความ รู้หลักมรรยาทและจรรยาบรรณของทนายความ และกฎหมายในภาคปฏิบัติ เช่นวิธีดำเนินกระบวนการพิจารณาตามกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง วิธีดำเนินกระบวนการพิจารณาตามกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา วิธีดำเนินกระบวนการพิจารณาตามกฎหมายอื่น และหลักการให้คำปรึกษากฎหมาย

เนื้อหาของการฝึกอบรมภาคทฤษฎี ที่กำหนดไว้ในข้อบังคับของสภาทนายความว่าด้วยการฝึกอบรมวิชาว่าความ พ.ศ. 2529 ซึ่งกำหนดให้สำนักฝึกอบรมกำหนดการฝึกอบรมในภาคทฤษฎี โดยมีระยะเวลาให้ฝึกอบรมไม่น้อยกว่า 90 ชั่วโมง โดยได้กำหนดเนื้อหาของหลักสูตรที่จะต้องทำการฝึกอบรมเอาไว้ 5 ประการด้วยกัน คือ

1. มารยาทและจรรยาบรรณทนายความ
2. วิธีดำเนินกระบวนการพิจารณาตามกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง
3. วิธีดำเนินกระบวนการพิจารณาตามกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา
4. วิธีดำเนินกระบวนการพิจารณาตามกฎหมายอื่น
5. หลักการให้คำปรึกษากฎหมาย

ซึ่งเนื้อหาที่กำหนดให้ต้องทำการฝึกอบรมทั้ง 5 หัวข้อดังกล่าว เป็นเพียงการกำหนดเนื้อหาเบื้องต้น และได้กำหนดเอาไว้กว้างๆ เท่านั้น ส่วนรายละเอียดของการฝึกอบรมในแต่ละหัวข้อ ไม่ว่าจะเป็นวิชาที่ทำการฝึกอบรมจะมีวิชาอะไรบ้าง จะบรรยายในประเด็นอะไร มีระยะเวลาการบรรยายกี่ชั่วโมง และจะเน้นการบรรยายและฝึกอบรมไปในแนวทางใด หรือความเข้มข้นของหลักสูตรควรจะเป็นอย่างไร ข้อบังคับการฝึกอบรมวิชาว่าความแห่งสภาทนายความ ข้อ 10 (2) ได้ให้อำนาจสำนักฝึกอบรมวิชาว่าความแห่งสภาทนายความ มีอำนาจกำหนดรายละเอียดของหลักสูตรการศึกษาและฝึกอบรม ตลอดจนเปลี่ยนแปลงหรือปรับปรุงรายละเอียดเกี่ยวกับวิธีการศึกษาและฝึกอบรมให้เหมาะสมกับสภาทนายความเป็นจริงได้

การฝึกอบรมวิชาว่าความของสำนักฝึกอบรมวิชาว่าความแห่งสภานายความ ได้เปิดดำเนินการฝึกอบรมมาแล้ว 9 รุ่น การจัดการฝึกอบรมในแต่ละรุ่น สำนักฝึกอบรมจะกำหนดตารางการฝึกอบรมเป็นรุ่นๆ ไป ซึ่งในตารางการฝึกอบรมดังกล่าวจะกำหนดรายละเอียดของวิชาที่จะทำการบรรยาย จำนวนชั่วโมงที่จะบรรยาย และรายชื่อวิทยากรที่จะทำหน้าที่บรรยายให้ความรู้แก่ผู้เข้ารับการฝึกอบรม¹⁴

สำหรับเนื้อหาหลักที่ทำการบรรยายก็คือ

1. หลักการดำเนินการระบวนการพิจารณาตามวิธีพิจารณาความแพ่งและวิธีพิจารณาความอาญา และวิธีพิจารณาตามกฎหมายอื่น
2. กฎหมายสำคัญตามภาวะการณ์ปัจจุบัน
3. มรรยาทและจรรยาธรรมของทนายความ
4. หลักการให้คำปรึกษากฎหมาย
5. การพัฒนาบุคลิกภาพทนายความ

การบรรยายฝึกอบรมตามเนื้อหาข้อ 2. และข้อ 5. ไม่มีกำหนดไว้ในข้อบังคับว่าด้วยการฝึกอบรมวิชาว่าความของสภานายความ แต่สำนักฝึกอบรมได้กำหนดเนื้อหาดังกล่าวขึ้น โดยเห็นว่าปัจจุบันสภานายความประกอบวิชาชีพทนายความได้มีการเปลี่ยนแปลงไปตามภาวะความเปลี่ยนแปลงทางสังคม ทางการเมืองต่างๆ จึงได้กำหนดหัวข้อกฎหมายสำคัญตามภาวะการณ์ปัจจุบันขึ้น ซึ่งในปัจจุบันมีข้อกฎหมายดังกล่าวได้จัดให้มีการบรรยายฝึกอบรมแก่ผู้เข้ารับการฝึกอบรม คือ กฎหมายการค้าระหว่างประเทศ กฎหมายเกี่ยวกับหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์ โรตารีพิบลิค และการรับรองเอกสารระหว่างประเทศ กฎหมายการขนส่งทางทะเล การดำเนินคดีว่าด้วยกฎหมายสิ่งแวดล้อม

สำหรับเนื้อหาว่าด้วยการพัฒนาบุคลิกภาพของทนายความ เป็นเนื้อหาที่กำหนดขึ้นเพื่อประโยชน์ในการพัฒนาบุคลิกภาพของทนายความ เพราะวิชาชีพทนายความเป็นวิชาชีพที่จะต้องอาศัยความ เชื่อถือและไว้วางใจของประชาชน ทนายความที่จะประสบผลสำเร็จในวิชาชีพได้นอกจากจะมีความรู้ความสามารถในทาง

¹⁴ คู่มือคณวท ก

กฎหมายและการปฏิบัติในทางวิชาชีพแล้วบุคคลิกภาพก็เป็นองค์ประกอบอันสำคัญด้วย แม้จะไม่ได้กำหนดไว้ในข้อบังคับสำนักงานฝึกอบรมก็ได้จัดให้มีการบรรยายในหัวข้อดังกล่าว

ระยะเวลาที่ใช้ในการฝึกอบรมภาคทฤษฎี ตามข้อบังคับของสภานายความว่าด้วยการฝึกอบรมวิชาว่าความได้กำหนดให้มีการฝึกอบรมในภาคทฤษฎี เป็นเวลาไม่น้อยกว่า 90 ชั่วโมง ซึ่งการอบรมตั้งแต่วันที่ 1 ถึงวันที่ 9 สำนักงานฝึกอบรมก็ได้จัดการฝึกอบรมตามระยะเวลาที่กำหนดเอาไว้ในข้อบังคับดังกล่าว สำหรับวันที่ 10 สำนักงานฝึกอบรมได้เพิ่มจำนวนชั่วโมงการฝึกอบรมเพิ่มขึ้นเป็น 168 ชั่วโมง จากเดิมซึ่งเคยจัดให้มีการบรรยายฝึกอบรมเฉพาะวันเสาร์และวันอาทิตย์ก็ได้เพิ่มการบรรยายฝึกอบรมในวันทำการปกติเพิ่มขึ้น

วิธีการฝึกอบรมสำนักงานฝึกอบรมได้ใช้วิธีการจัดการฝึกอบรมในภาคทฤษฎีในรูปแบบของการจัดการเรียนการสอนในระบบตลาดวิชา คือ มีการบรรยายในชั้นเรียน โดยผู้เข้ารับการฝึกอบรมจะเข้าฟังการบรรยายหรือไม่ก็ได้ โดยไม่มีการกำหนดเวลาเข้ารับการฝึกอบรม และไม่มีการลงชื่อเพื่อเข้ารับการฝึกอบรม เดิมการฝึกอบรมในรุ่นที่ 1-3 กำหนดให้ผู้เข้ารับการฝึกอบรมไม่น้อยกว่า 70% จึงจะได้รับวุฒิบัตรและถือว่าได้เข้ารับการฝึกอบรมครบตามหลักสูตร แต่การฝึกอบรมในรุ่นที่ 1-3 ไม่มีการทดสอบภายหลังการฝึกอบรมแล้ว เมื่อฝึกอบรมครบตามเงื่อนไขก็จะได้รับวุฒิบัตรเลย

การทดสอบการฝึกอบรมในภาคทฤษฎี ภายหลังจากที่สำนักงานฝึกอบรมวิชาว่าความได้จัดฝึกอบรมภาคทฤษฎีครบตามข้อกำหนดว่าด้วยการฝึกอบรมวิชาว่าความแล้ว สำนักงานฝึกอบรมจะทำการทดสอบความรู้ในภาคทฤษฎี โดยวิชาที่จะทำการทดสอบก็คือเนื้อหาวิชาที่ได้บรรยายในการฝึกอบรมในภาคทฤษฎี โดยข้อทดสอบจะเป็นข้อทดสอบ 2 ประเภท คือ ข้อทดสอบปรนัยมีตัวเลือกห้าหัวข้อ จำนวน 50 ข้อ 50 คะแนน และข้อสอบอัตนัยจำนวน 1 ข้อ 50 คะแนน รวมเป็น 100 คะแนน จะถือว่าสอบผ่านต้องได้ 50% ของคะแนนทั้งหมด ถ้าสอบไม่ผ่านมีสิทธิลงทะเบียนทดสอบแก้ตัวใหม่อีกครั้งหนึ่ง และหากสอบไม่ผ่านในการทดสอบแก้ตัว สำนักงานฝึกอบรมวิชาว่าความก็จะไม่ส่งเข้าฝึกอบรมภาคปฏิบัติ และถือว่าไม่ผ่านการฝึกอบรมวิชาว่าความรุ่นนั้นๆ แต่ไม่ตัดสิทธิ์ที่จะเข้ารับการอบรมในรุ่นต่อไป ในการฝึกอบรมในภาคทฤษฎีรุ่นที่ 1-3

ไม่มีการทดสอบการฝึกอบรม แต่กำหนดให้ผู้เข้ารับการฝึกอบรมมีระยะเวลาในการฝึกอบรมอย่างเดียวย จึงจะถือว่าผ่านการฝึกอบรม โดยเห็นว่าการไม่มีการทดสอบไม่น่าจะเกิดปัญหา เพราะผู้เข้ารับการฝึกอบรมผ่านการทดสอบมาจากสถาบันการศึกษา ก่อนแล้ว¹⁵ สำหรับรุ่นที่ 4 ถึงรุ่นที่ 10 สำนักฝึกอบรมได้ปรับปรุงหลักสูตรใหม่ให้ผู้เข้ารับการฝึกอบรมต้องผ่านการทดสอบเพื่อวัดผลการฝึกอบรม ซึ่งผู้ผ่านการทดสอบได้จะได้รับประกาศนียบัตรแสดงว่าเป็นผู้ผ่านการฝึกอบรมวิชาว่าความ การปรับปรุงหลักสูตรโดยให้มีการวัดผลดังกล่าว เกิดขึ้นเนื่องมาจากแนวความคิดที่ว่า การฝึกอบรมวิชาว่าความ เป็นลักษณะการศึกษาทางด้านวิทยากร ในการประกอบวิชาชีพ จึงมีความจำเป็นต้องวัดผลการศึกษา ซึ่งเป็นวิธีการมาตรฐานของสถานศึกษาทั่วไปทุกระดับ นอกจากนี้การจัดการทดสอบเพื่อวัดผลยังเป็นการชี้ให้เห็นถึงศักยภาพของผู้ผ่านการทดสอบว่าเป็นผู้มีความรู้เบื้องต้นเพียงพอที่จะประกอบวิชาชีพทนายความได้ ซึ่งวัตถุประสงค์ประการหลัง เป็นเรื่องสำคัญและเป็นหัวใจของงานฝึกอบรม เพื่อเป็นหลักประกันให้กับประชาชนที่มาใช้บริการของทนายความเกิดความอบอุ่นใจได้ตามสมควรว่า บุคลากรที่เป็นทนายความซึ่งผลิตโดยสภาทนายความ เป็นผู้มีความ¹⁶

การฝึกอบรมภาคปฏิบัติ

หลักสูตรการฝึกอบรม สำนักฝึกอบรมวิชาว่าความแห่งสภาทนายความ ไม่ได้กำหนดรายละเอียดเกี่ยวกับการฝึกอบรมภาคปฏิบัติ เอาไว้ว่าการฝึกอบรมภาคปฏิบัติ ณ สำนักงานสภาทนายความดังกล่าวควรจะทำปฏิบัติอย่างไร ควรจะมีวิธี

¹⁵ สมศักดิ์ คำวิชัย และคณะ, รายงานการวิจัยการศึกษาความเหมาะสมและความเป็นไปได้ในการฝึกอบรมวิชาชีพทนายความ, เสนอต่อคณะกรรมการสภาทนายความ, 2530 หน้า 116-117.

¹⁶ ชัยยง อัมฉานนท์, การฝึกอบรมวิชาว่าความในปัจจุบัน...อนาคต, ข่าวสภาทนายความ ฉบับที่ 51 ประจำเดือนมกราคม 538 พิมพ์ที่บริษัท เค.พี.พรินต์ติ้ง จำกัด.

การฝึกอบรมอย่างไร สภาพทนายความไม่ได้ออกข้อบังคับเอาไว้เหมือนการฝึกอบรมภาคทฤษฎี แต่สำนักฝึกอบรมวิชาว่าความแห่งสภาพทนายความจะมีข้อเสนอแนะการให้การฝึกอบรมภาคปฏิบัติ (สำหรับสำนักงานทนายความ) แนบไปพร้อมหนังสือส่งตัวผู้เข้ารับการฝึกอบรมภาคปฏิบัติแก่สำนักทนายความ เพื่อเป็นแนวทาง ข้อเสนอแนะดังกล่าวได้ให้แนวทางและขอบข่ายการฝึกอบรมไว้ 4 ประการ¹⁷ คือ

1. การทำความคุ้นเคยกับสภาพทั่วๆ ไปในสำนักงาน
2. ความประพฤติมรรยาทและจริยธรรม
3. งานปรึกษาอรรถคดี
4. งานคดี

ในข้อเสนอแนะและคำแนะนำ 4 ประการดังกล่าวก็เพื่อต้องการให้ผู้เข้ารับการฝึกอบรมรู้จักสำนักงานที่ตนเข้ารับการฝึกอบรมรู้จักคุ้นเคยกับทนายความและเจ้าหน้าที่สำนักงาน และระบบกฎเกณฑ์ของสำนักงาน ความประพฤติมรรยาทและจริยธรรม ให้รู้จักการแต่งกาย การวางตัวในสำนักงาน ในศาลและบุคคลที่เกี่ยวข้อง และจริยธรรมในวิชาชีพ งานปรึกษาคดี ให้ผู้เข้ารับการฝึกอบรมศึกษาวิธีการร่วมสังเกตและช่วยเหลือเท่าที่จำเป็นในเรื่องการปรึกษาหารือเบื้องต้น การสอบข้อเท็จจริง การสรุปข้อเท็จจริง เก็บบันทึกข้อเท็จจริง การศึกษากฎหมาย การค้นคว้าคำราที่เกี่ยวข้อ เป็นต้น ส่วนงานคดีให้ผู้เข้ารับการฝึกอบรมได้มีโอกาสดำเนินการในเรื่องเตรียมร่างหนังสือบอกกล่าวทวงถาม หรือหนังสือโต้แย้งคัดค้านต่างๆ ที่จำเป็นต้องทำก่อนเริ่มคดี เข้าร่วมสังเกตและศึกษาการประชุมวางแผนคดี การเตรียมคดี การสอบข้อเท็จจริง การร่างฟ้อง ฟ้องแย้ง ร่างคำให้การ คำให้การแก้ฟ้องแย้ง การร่างคำร้องต่างๆ ที่ต้องยื่นต่อศาล

แต่ข้อเสนอแนะทั้งสี่ประการดังกล่าว ไม่ได้บังคับสำนักงานที่ให้การฝึกอบรมต้องปฏิบัติตาม สำนักงานผู้ให้การฝึกอบรมจะดำเนินการฝึกอบรมในขอบข่ายและวิธีการต่างไปจากข้อเสนอแนะก็ได้ เมื่อไม่มีข้อบังคับเกี่ยวกับหลักสูตรและ

¹⁷ ข้อเสนอแนะการให้การฝึกอบรมภาคปฏิบัติ (สำหรับสำนักงานทนายความ) จัดทำโดยสำนักฝึกอบรมวิชาว่าความ สภาพทนายความ

เนื้อหาที่จะทำการฝึกอบรม สำนักงานต่างๆ จึงเลือกฝึกอบรมไปตามที่ตนเองถนัด และเห็นว่าเหมาะสม เช่น ฝึกให้รู้จักการติดตามผลของคดีที่ศาล ติดตาม ชั้นตอนต่างๆ ในการดำเนินคดี เช่น เมื่อยื่นหรือส่งคำคู่ความต่อศาล แล้วก็ให้ไปติดตามฟังคำสั่ง หรือตามไปฟังการว่าความและการพิจารณาคดีในศาล เป็นต้น ซึ่งแต่ละสำนักงานก็จะมีแนวทางการฝึกอบรมภาคปฏิบัติแตกต่างกันไป

ระยะเวลาในการฝึกอบรมในภาคปฏิบัติ ตามข้อบังคับสภาพทนายความว่าด้วยการฝึกอบรมวิชาว่าความ พ.ศ. 2529 ข้อ 13 (2) ได้กำหนดให้ฝึกอบรมภาคปฏิบัติเป็นเวลาไม่น้อยกว่า 6 เดือน โดยการฝึกอบรมภาคปฏิบัติอาจกระทำได้โดยให้ผู้เข้ารับการฝึกอบรม ฝึกหัดงานที่สำนักฝึกอบรม หรือที่สำนักงานทนายความก็ได้ แต่ระยะเวลาฝึกหัดงานแห่งใดแห่งหนึ่งหรือทั้งสองแห่งร่วมกันต้องไม่น้อยกว่า 6 เดือน ผู้เข้ารับการฝึกอบรมจะถือว่าอบรมครบตามหลักสูตรในภาคปฏิบัติจะต้องมีการฝึกอบรมในภาคปฏิบัติเป็นเวลาไม่น้อยกว่า 6 เดือน ซึ่งในระหว่างการฝึกอบรมในภาคปฏิบัติดังกล่าวสำนักงานทนายความผู้ให้การฝึกอบรมจะเป็นผู้ดูแลและให้การฝึกอบรมแก่ผู้เข้ารับการฝึกอบรม

สำหรับวิธีการฝึกอบรมแก่ผู้เข้ารับการฝึกอบรมในสำนักงานทนายความ เนื่องจากไม่มีกฎข้อบังคับของสภาพทนายความกำหนดเอาไว้จึงขึ้นอยู่กับดุลพินิจของผู้ให้การฝึกอบรมว่าจะถ่ายทอดหรือมีวิธีการในการฝึกอบรมอย่างไร

การทดสอบการฝึกอบรม

การฝึกอบรมภาคปฏิบัติในสำนักงานทนายความ โดยส่วนใหญ่ตลอดระยะเวลา 6 เดือน ที่ฝึกงานอยู่ในสำนักงานทนายความ สำนักงานที่ให้การฝึกอบรมจะดูแลทำการฝึกอบรมให้ตลอดระยะเวลาดังกล่าว แต่การอบรมภาคปฏิบัติดังกล่าวตั้งแต่วันที่ 1 คือ วันที่ 9 ก็ไม่ได้ให้อำนาจสำนักงานที่ทำการฝึกอบรมได้ทำการทดสอบหรือประเมินผลการฝึกอบรมดังกล่าวแต่อย่างใด ในรุ่นที่ 1-3 เมื่อฝึกอบรมภาคปฏิบัติดังกล่าวครบ 6 เดือน แล้วก็ถือว่าได้ผ่านการฝึกอบรมในภาคปฏิบัติครบตามหลักสูตรและข้อบังคับของสภาพทนายความแล้ว ตั้งแต่การฝึกอบรมภาคปฏิบัติในวันที่ 4 เป็นต้นมาจนถึงวันที่ 9 สภาพทนายความ โดยสำนักฝึกอบรมวิชาว่าความได้กำหนดให้มีการทดสอบความรู้เกี่ยวกับวิธีปฏิบัติต่างๆ ตามกฎหมาย ในหน้าที่ของทนายความ

ส่วนเนื้อหาที่ใช้ในการทดสอบก็จะเป็นข้อสอบที่จะทดสอบถึงทักษะและความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับการปฏิบัติหน้าที่ทนายความได้แก่การให้ทาคดี เรื่องใด เรื่องหนึ่งตั้งแต่เริ่มคดีจนถึงขั้นตอนการสืบพยาน หรือบังคับคดี เป็นต้น ถ้าทำข้อสอบได้คะแนนต่ำกว่า 50 เปอร์เซนต์ขึ้นไปถือว่าสอบผ่านภาคปฏิบัติมีสิทธิ์ได้รับประกาศนียบัตรผ่านการฝึกอบรมวิชาว่าความ

การฝึกอบรมวิชาว่าความในรุ่นที่ 10 สำนักฝึกอบรมได้ปรับปรุงหลักสูตรการฝึกอบรมภาคปฏิบัติ โดยกำหนดรูปแบบของการประเมินผลในภาคปฏิบัติใหม่โดยเริ่มใช้บังคับในการฝึกอบรมวิชาว่าความรุ่นที่ 10 เป็นรุ่นแรก โดยให้หัวหน้าสำนักงานและผู้ควบคุมการฝึกอบรมภาคปฏิบัติมีส่วนในการให้คะแนนการฝึกอบรมภาคปฏิบัติอันเป็นส่วนหนึ่งของการประเมินผลในรุ่นที่ 10 ซึ่งมีวัตถุประสงค์ดังนี้^{๑๘}

1. เพื่อให้การฝึกอบรมภาคปฏิบัติมีประสิทธิภาพและเป็นมาตรฐานในแนวเดียวกัน
2. เพื่อให้สำนักงานทนายความที่รับผู้เข้ารับการฝึกอบรมไปอบรมภาคปฏิบัตินั้น มีส่วนร่วมกับสภาทนายความในการประเมินผล
3. เพื่อให้ผู้ฝึกอบรมมีอำนาจบังคับบัญชา ผู้เข้ารับการฝึกอบรม
4. เพื่อให้ระยะเวลาในการฝึกอบรมภาคปฏิบัติ เป็นไปตามข้อบังคับและหลักสูตรของสำนักฝึกอบรมวิชาว่าความ
5. เพื่อเป็นแนวทางในการจัดทำทะเบียนสำนักงานทนายความที่มีความเหมาะสมในการฝึกอบรมภาคปฏิบัติ

ในการประเมินผลของผู้เข้ารับการฝึกอบรมภาคปฏิบัติของสำนักงานที่ให้การฝึกอบรม สำนักฝึกอบรมได้ขอความร่วมมือสำนักงานทนายความทำรายงานการฝึกอบรมภาคปฏิบัติ สำหรับการให้คะแนนแก่ผู้เข้ารับการฝึกอบรมนั้น ทางสำนักฝึกอบรม ได้จัดหัวข้อการประเมินผล โดยให้สำนักงานที่ให้การฝึกอบรมทำการประเมินผล โดยแบ่งเป็นหัวข้อๆ ละ 25 คะแนน ดังนี้

^{๑๘} สำนักฝึกอบรมขอความร่วมมือหัวหน้าสำนักงาน, ข่าวสภาทนายความ ประจำเดือนมกราคม 2538 หน้า 6.

1. มรรยาทและจริยธรรมทนายความ
2. วิธีดำเนินกระบวนการพิจารณาคดีในศาล
3. การให้คำปรึกษาทางกฎหมาย
4. ระยะเวลาการฝึกอบรม

โดยคะแนนใน 4 หัวข้อนี้รวมทั้งหมด 100 คะแนน เป็นคะแนนประกอบส่วนหนึ่งด้วย โดยถือว่าคะแนนส่วนนี้เป็น 10 คะแนน ซึ่งผู้เข้ารับการฝึกอบรมภาคปฏิบัติจะต้องเข้าทดสอบจากสำนักฝึกอบรมครึ่งหนึ่งและคะแนนการสอบที่สำนักฝึกอบรมจัดสอบ 100 คะแนน และคะแนนประเมินจากสำนักงานทนายความอีก 10 คะแนน ผู้ที่สอบได้จะต้องได้รับคะแนนจากการทดสอบ และการประเมินจากสำนักงานทนายความรวมกัน 55 คะแนน จึงจะถือว่าสอบผ่านมีสิทธิได้รับประกาศนียบัตรในวันที่ 10 นี้

การฝึกหัดงานในสำนักงานทนายความ

ในกรณีที่ผู้ยื่นคำขอจดทะเบียนและรับใบอนุญาตเป็นทนายความ เป็นผู้ที่ไม่เคยเป็นทนายความ หรือไม่เคยดำรงตำแหน่งเป็นผู้พิพากษา ตุลาการศาลทหาร พนักงานอัยการ อัยการทหาร หรือทนายความตามกฎหมายว่าด้วยธรรมนูญศาลทหารมาก่อน คณะกรรมการจะรับจดทะเบียนและออกใบอนุญาตให้ก็ต่อเมื่อผู้ยื่นคำขอได้ผ่านการฝึกอบรมมรรยาททนายความ หลักปฏิบัติเบื้องต้นในการว่าความ และการประกอบวิชาชีพทางกฎหมายแล้ว เว้นแต่ผู้ยื่นคำขอจะได้ผ่านการฝึกหัดงานในสำนักงานทนายความมาแล้วไม่น้อยกว่าหนึ่งปี⁹

นอกจากบุคคลที่เคยประกอบวิชาชีพในทางกฎหมายมาแล้ว และบุคคลที่ผ่านการฝึกอบรมจากสำนักฝึกอบรมวิชาว่าความแห่งสภาทนายความจะเป็นบุคคลที่มีคุณสมบัติยื่นขอจดทะเบียนและรับใบอนุญาตเป็นทนายความแล้ว พระราชบัญญัติสภาทนายความมาตรา 38 ยังได้เปิดกว้างให้ผู้ผ่านการฝึกหัดงานในสำนักงานทนายความมาแล้วไม่น้อยกว่าหนึ่งปี ยื่นทำขอจดทะเบียนและรับใบอนุญาตว่าความได้ด้วย

⁹ พระราชบัญญัติทนายความ พ.ศ. 2528 มาตรา 38

เพื่อให้เป็นไปตามบทบัญญัติแห่งกฎหมาย มาตรา 38 แห่งพระราชบัญญัติ
สถาปนายนายความตั้งกล่าว คณะกรรมการสถาปนายนายความจึงได้ออกข้อบังคับสภา
ทนายความว่าด้วยการฝึกหัดงานในสำนักงานทนายความ พ.ศ. 2535 ขึ้น

ตามข้อบังคับตั้งกล่าวข้อ 5 ผู้เข้ารับการฝึกหัดงานในสำนักงานทนายความ
มาแล้วไม่ต่ำกว่า 1 ปี ซึ่งจะขอจดทะเบียนและรับใบอนุญาตให้เป็นทนายความต้อง
อยู่ภายใต้ข้อบังคับดังต่อไปนี้²⁰

(1) ผู้เข้ารับการฝึกอบรมต้องเป็นผู้ได้เข้ารับการฝึกหัดงาน หลังจาก
สำเร็จการศึกษาระดับปริญญาตรี หรืออนุปริญญาทางนิติศาสตร์ หรือประกาศนียบัตร
ในวิชานิติศาสตร์ ซึ่งเทียบได้ไม่ต่ำกว่าปริญญาตรี หรืออนุปริญญาจากสถาบันการ
ศึกษา ซึ่งสถาปนายนายความเห็นว่าสถาบันการศึกษานั้นมีมาตรฐานการศึกษาที่ผู้ได้รับ
ปริญญาตรี หรืออนุปริญญา หรือประกาศนียบัตรควรเป็นทนายความได้

(2) ผู้เข้ารับการฝึกหัดงานต้องฝึกหัดงานในสำนักงานทนายความ ซึ่งผู้
ควบคุมการฝึกหัดงานต้องมีใบอนุญาตให้เป็นทนายความ เป็นเวลารวมกันไม่น้อยกว่า
7 ปี

(3) (ก) ให้ผู้เข้ารับการฝึกหัดแจ้งชื่อ ที่อยู่ พร้อมหลักฐานแสดง
คุณวุฒิการศึกษาของผู้เข้ารับการฝึกหัด และชื่อ ที่อยู่ โดยละเอียดของสำนักงาน
ทนายความที่รับฝึกหัดงานต่อสถาปนายนายความ ภายในกำหนด 15 วัน นับแต่วันเริ่ม
เข้าฝึกหัดงาน

(ข) เมื่อผู้เข้ารับการฝึกหัดได้ฝึกหัดงานมาแล้วไม่น้อยกว่า 1 ปี
จะขอจดทะเบียนและรับใบอนุญาตให้เป็นทนายความ ให้นำหนังสือรับรองการเข้า
ฝึกหัดงานของผู้ควบคุมการฝึกหัดงานและรายละเอียดการฝึกหัดงานตลอดระยะเวลา
1 ปี มาแสดงพร้อมกับคำขอจดทะเบียนและรับใบอนุญาตให้เป็นทนายความ

(ค) การแจ้งการเข้าฝึกหัดงานในสำนักงานทนายความและการ
รับรองของผู้ควบคุมการฝึกหัดงาน ให้ทำเป็นหนังสือตามแบบที่คณะกรรมการกำหนด

²⁰ ข้อบังคับสภาทนายความว่าด้วยการฝึกหัดงานในสำนักงานทนายความ
พ.ศ. 2535 ข้อ 5

(ง) ผู้เข้ารับการฝึกหัดผู้ใด อ้างว่าได้เข้ารับการฝึกหัดงานมาก่อนแล้วแต่มิได้แจ้งการเข้ารับการฝึกหัดงานให้สภานายความทราบภายในกำหนด 15 วัน นับแต่วันเริ่มเข้าฝึกหัดงานให้คณะกรรมการหรือผู้ที่ได้รับมอบหมายทำการสอบสวนข้อเท็จจริงเกี่ยวกับการฝึกหัดงานของผู้เข้ารับการฝึกหัดดังกล่าว แล้วนำเสนอคณะกรรมการสภานายความพิจารณาผ่อนผันในเรื่องการนับระยะเวลาเข้าฝึกหัดงานให้เป็นการเฉพาะราย

หลักสูตรการฝึกอบรม

ในการฝึกอบรมในสำนักงานทนายความเป็นเวลาหนึ่งปี สภานายความไม่ได้ออกข้อบังคับกำหนดหลักสูตรและวิธีการฝึกอบรมเอาไว้ จึงเป็นหน้าที่ของสำนักงานทนายความที่จะกำหนดให้ผู้เข้ารับการฝึกหัดงานในสำนักงานเป็นเวลา 1 ปี ปฏิบัติตามที่เห็นสมควร ซึ่งโดยปกติสำนักงานก็จะให้ผู้เข้ารับการฝึกหัดงานฝึกเขียนคำคู่ความ เช่น คำร้อง คำขอ คำแถลง คำฟ้องคดีแพ่ง และคดีอาญา และการไปยื่นคำคู่ความในศาลต่างๆ และการติดตามไปว่าความในศาล เป็นต้น

ระยะเวลาที่ใช้ในการฝึกอบรม 1 ปี สภานายความก็ไม่ได้ออกข้อบังคับกำหนดให้ลงเวลาเข้าฝึกหัดงาน โดยปล่อยให้เป็นที่ของสำนักงานทนายความที่ให้การฝึกอบรมควบคุมกำกับเอง

การทดสอบ

เมื่อฝึกอบรมครบ 1 ปี ในสำนักงานทนายความแล้วก็ไม่มีการเขียนหรือข้อบังคับกำหนดให้สำนักงานที่รับเข้าฝึกอบรม ทำการประเมินผลแต่อย่างใด แต่ข้อบังคับสภานายความว่าด้วยการฝึกหัดงานในสำนักงานทนายความ พ.ศ. 2535 ข้อ 6 กำหนดให้ผู้ที่ได้ฝึกหัดงานในสำนักงานทนายความมาแล้วไม่น้อยกว่า 1 ปี การได้ปฏิบัติถูกต้องครบถ้วนตามข้อกำหนดในข้อ 5 มีสิทธิขอจดทะเบียนเป็นทนายความได้เมื่อได้ผ่านการทดสอบและสอบได้ตาม เกณฑ์มาตรฐานที่คณะกรรมการกำหนด

ตามข้อบังคับข้อ 6 ดังกล่าว เมื่อฝึกหัดงานในสำนักงานครบ 1 ปี แล้วจะมีสิทธิขอจดทะเบียนเป็นทนายความได้จะต้องผ่านการทดสอบจากสภานายความก่อน ซึ่งวิชาที่ใช้ในการทดสอบก็เป็นข้อสอบในแนวเดียวกันกับผู้เข้ารับการฝึกอบรม

จากสำนักฝึกอบรมวิชาว่าความแห่งสหภาพนายความ และสอบได้ 50 เปอร์เซ็นต์ของคะแนนเต็ม 100 คะแนน จึงจะถือว่าสอบผ่าน มีสิทธิยื่นขอจดทะเบียนและรับใบอนุญาตว่าความได้

การฝึกอบรมเพื่อประกอบวิชาชีพกฎหมายในสาขาอื่น

การฝึกอบรมในสาขาพนักงานอัยการ

พระราชบัญญัติพนักงานอัยการ พ.ศ. 2498 มาตรา 6 กำหนดให้ อัยการผู้ช่วยที่จะได้รับแต่งตั้งให้ดำรงตำแหน่งอัยการจังหวัดผู้ช่วยจะต้องได้รับการฝึกอบรมจากกรมอัยการแล้วไม่น้อยกว่า 1 ปี และผลการอบรมเป็นที่พอใจของคณะกรรมการข้าราชการอัยการ (ก.อ.) เป็นผู้มีความรู้ความสามารถและความประพฤติเหมาะสมที่จะเป็นอัยการจังหวัดผู้ช่วย กรมอัยการได้วางระเบียบกรมอัยการว่าด้วยการฝึกอบรมข้าราชการอัยการ พ.ศ. 2525 กำหนดให้แบ่งการอบรมออกเป็น 3 ภาค คือ ภาคปฐมนิเทศ ภาควิชาการ และภาคปฏิบัติ เพื่อให้อัยการผู้ช่วยซึ่งเป็นตำแหน่ง พื้นฐานที่สำคัญของข้าราชการฝ่ายอัยการที่ได้รับบรรจุเข้าทำงานใหม่เข้าใจถึงสิทธิหน้าที่ โครงสร้างระบบสายงานการบังคับบัญชา ตลอดจนเข้าใจวัตถุประสงค์ของกรมอัยการ ทำให้เกิดทัศนคติที่ถูกต้องในการปฏิบัติหน้าที่ ก่อนที่จะแยกย้ายไปปฏิบัติหน้าที่ในทุกจังหวัดของประเทศ นอกจากนี้จะมีหน้าที่ในการรักษาความศักดิ์สิทธิ์ของกฎหมาย เพื่อผดุงความยุติธรรมและความสงบเรียบร้อยของบ้านเมืองแล้ว ยังมีหน้าที่ประสานงานเกี่ยวข้องกับบุคคลอื่นๆ อีกหลายฝ่ายในกระบวนการยุติธรรม ฝ่ายปกครอง และประชาชนโดยทั่วไป

การที่จะสามารถปฏิบัติหน้าที่ดังกล่าวข้างต้นให้ลุล่วงไปได้อย่างมีประสิทธิภาพ อัยการผู้ช่วยทุกคนจะต้องมีความรู้ความเชี่ยวชาญทางด้านกฎหมาย นอกจากนั้นยังจำเป็นต้องอาศัยความสามารถในการบริหาร และวิชาการด้านอื่นที่เกี่ยวข้องมาประกอบการทำงานด้วย โดยเฉพาะงานเกี่ยวกับการดำเนินคดีอาญานั้นต้องอาศัยความรู้พื้นฐานในวิชาการบริหารกระบวนการยุติธรรม เป็นหลักสำคัญ

สำหรับวัตถุประสงค์ของการฝึกอบรมอัยการผู้ช่วย มีดังนี้คือ

1. เพื่อให้ผู้เข้ารับการอบรมเข้าใจภารกิจการจัดองค์การ การบริหารงานและสายการบังคับบัญชาของกรมอัยการ ตลอดจนสิทธิหน้าที่ของพนักงานอัยการ
2. เพื่อให้ผู้เข้ารับการอบรมสามารถปฏิบัติงานในหน้าที่ได้อย่างถูกต้องตามกฎหมาย ระเบียบ และข้อบังคับ
3. เพื่อให้ผู้เข้ารับการอบรมเข้าใจระบบการบริหารงานเกี่ยวกับกระบวนการยุติธรรมได้อย่างถูกต้อง
4. เพื่อพัฒนาทัศนคติ คุณธรรม บุคลิกภาพให้ผู้เข้ารับการอบรมตระหนักถึงความรับผิดชอบต่อสังคมในอันที่จะผดุงไว้ซึ่งความยุติธรรมในสังคม
5. เพื่อให้มีโอกาสทำกิจกรรมร่วมกัน อันเป็นการสร้างอุปนิสัยการทำงานเป็นหมู่คณะ โดยตระหนักถึงความสำคัญของการร่วมมือและการอยู่ร่วมกันด้วยความสามัคคี

หลักสูตรในการฝึกอบรมอัยการผู้ช่วยภาควิชาการ แบ่งเป็น 6 หมวดใหญ่ ดังนี้

ก. หมวดวิชาว่าด้วยการดำเนินคดี ใช้เวลารวม 87 ชั่วโมง หัวข้อวิชาในหมวดนี้ได้แก่ ศิลปะในการว่าความและดำเนินคดีอาญา ศิลปะว่าความและการดำเนินคดีแพ่ง การตรวจสอบสำนวนและสิ่งคดีอาญา การฟ้องคดีอาญา การดำเนินคดีแพ่งของพนักงานอัยการ การฟ้องและการให้การในคดีแพ่ง การดำเนินคดีแพ่งและอาญาในชั้นอุทธรณ์และฎีกา

ข. หมวดวิชาที่เกี่ยวข้องกับงานในหน้าที่ของพนักงานอัยการ ใช้เวลารวม 48 ชั่วโมง หัวข้อวิชาในหมวดนี้ เช่น การพิสูจน์หลักฐาน นิติเวชศาสตร์ หลักการสืบสวนและสอบสวน ทะเบียนประวัติอาชญากร บทบาทของพนักงานอัยการในการแก้ไขปัญหายาอาชญากรรม หลักการใช้เหตุผลในทางกฎหมาย หลักการพิจารณาพิพากษาคดีของศาล ความรู้เกี่ยวกับกฎหมายแรงงานและกฎหมายภาษีอากร การดำเนินคดีในศาลทหาร การคุมประพฤติและปัญหาการกระทำผิดของเด็กและเยาวชน เป็นต้น

ค. หมวดวิชาว่าด้วยการเป็นที่ปรึกษากฎหมายของทางราชการ ใช้เวลารวม 6 ชั่วโมง หัวข้อวิชาในหมวดนี้ ได้แก่ งานของคณะกรรมการกฤษฎีกา และงานของกองที่ปรึกษา

ง. หมวดวิชาความรู้ทั่วไป ใช้เวลารวม 24 ชั่วโมง หัวข้อวิชาในหมวดนี้ ได้แก่ ศิลป วัฒนธรรม และประเพณีไทย บทบาทของอัยการในสังคมภูมิภาค นโยบายและแผนมหาดไทยในการพัฒนาความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน ปัญหาการพัฒนาสังคมไทยกับการบังคับใช้กฎหมาย บทบาทของพนักงานอัยการในการคุ้มครองสิทธิเสรีภาพและผลประโยชน์ของประชาชน อัยการกับความมั่นคงของชาติ และระบบอัยการในต่างประเทศ

จ. หมวดวิชาว่าด้วยการพัฒนาบุคลิกภาพ ใช้เวลารวม 15 ชั่วโมง หัวข้อวิชาในหมวดนี้ ได้แก่ คุณลักษณะของผู้นำ มนุษยสัมพันธ์และการประสานงาน หลักศาสนา ศิลปในการพูด และการสื่อความหมาย

ฉ. หมวดกิจกรรมและทัศนศึกษา ได้แก่ การกีฬา การปาฐกถาอภิปราย ได้ว่าที่ การสัมมนา การร่วมกิจกรรมต่างๆ ทัศนศึกษาและการดูงาน

ระยะเวลาการฝึกอบรมอัยการผู้ช่วยภาควิชาการรวมทั้งสิ้น 180 ชั่วโมง หรือ 30 วันทำการ ส่วนการฝึกอบรมภาคปฐมนิเทศนั้นใช้เวลา 5 วันทำการ สำหรับภาคปฏิบัตินั้นใช้เวลาตั้งแต่สิ้นสุดการอบรมภาควิชาการไปจนครบเวลา 1 ปี ข้อที่น่าสังเกตเกี่ยวกับการฝึกอบรมอัยการผู้ช่วย ภาควิชาการ คือ การใช้เวลาฝึกอบรมในหัวข้อวิชาต่างๆ มีลักษณะเช่นเดียวกับการอบรมผู้ช่วยผู้พิพากษา คือ มีระยะเวลาแตกต่างกันตั้งแต่ 3 ชั่วโมง จนถึง 30 ชั่วโมง ซึ่งแตกต่างจากการฝึกอบรมวิชาว่าความ ซึ่งจะใช้เวลาเท่ากันทุกหัวข้อวิชา คือ ประมาณ 1 ชั่วโมง วิทยากรในการฝึกอบรมก็เช่นกัน คือ ใช้วิทยากรผู้อยู่ในวงการบริหารกระบวนการยุติธรรม และวิทยากรจากภายนอก²¹

ในการฝึกอบรมหลักสูตรอัยการจังหวัด ผู้ช่วยภาควิชาการ พ.ศ. 2537 ได้แบ่งหลักสูตรการฝึกอบรมออกเป็น 8 หมวดวิชา มีชั่วโมงการฝึกอบรมทั้งสิ้นมากกว่า 400 ชั่วโมง²² ซึ่งเป็นหลักสูตรฉบับปัจจุบันและมีความเข้มข้นมาก

²¹ สมศักดิ์ คำวิชอบ และคณะ. รายงานวิจัยศึกษาความเหมาะสมและความเป็นไปได้ในการฝึกอบรมวิชาชีพทนายความ, หน้า 21-22.

²² คูภาคผนวก ข

การฝึกอบรมในสาขาตุลาการ

การอบรมผู้ช่วยผู้พิพากษา

การปฏิบัติงานของผู้พิพากษาในการพิจารณาพิพากษาคดี มีความสำคัญต่อสิทธิเสรีภาพของประชาชนที่มีศักดิ์ศรีและมีส่วนร่วมเสริมสร้างให้เกิดความมีระเบียบในสังคมโดยรวม บุคคลที่จะมาปฏิบัติงานในตำแหน่งผู้พิพากษาจึงจำเป็นต้องประกอบด้วยคุณสมบัติที่เที่ยงธรรม ละเอียตรอบคอบ มีความรู้ในด้านกฎหมายและด้านอื่นๆ ที่เกี่ยวข้องกับการพิจารณาพิพากษาคดี คุณสมบัติดังกล่าวมีขอบเขตกว้างขวางเกินกว่าที่บุคคลใดบุคคลหนึ่งจะมีโดยพร้อมมูลมาก่อนที่จะดำรงตำแหน่งผู้พิพากษา การคัดเลือกบุคคลเพื่อบรรจุเป็นข้าราชการตุลาการจึงต้องทำการสอบคัดเลือกที่มีความรู้ในด้านกฎหมาย และผ่านการตรวจสอบคุณสมบัติบางประการ เท่าที่จะสามารถทำได้ในขั้นต้น เมื่อผ่านการสอบคัดเลือกดังกล่าวได้แล้ว ก็จะได้รับแต่งตั้งให้ดำรงตำแหน่งผู้ช่วยผู้พิพากษา

บุคคลที่ผ่านการสอบคัดเลือกซึ่งนับได้ว่ามีความรู้ในด้านกฎหมาย แต่ยังขาดความรู้ในด้านต่างๆ อีกมากที่จะใช้ในการปฏิบัติงานจึงต้องทำการฝึกฝนอบรมให้มีความซื่อสัตย์สุจริต ละเอียตรอบคอบ มีความรู้ในกฎระเบียบ ข้อบังคับ คำสั่งของกระทรวงยุติธรรมที่ใช้บังคับ วิชาความรู้ในวิชาการแขนงต่างๆ ที่จะ เป็นประโยชน์ต่อการพิจารณาพิพากษาคดีความประกอบด้วยผู้พิพากษามีฐานะเป็นข้าราชการ ยังต้องรู้ระเบียบ ข้อบังคับของข้าราชการทั่วไปด้วย

ด้วยเหตุดังกล่าวข้างต้น พระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการฝ่ายตุลาการ พ.ศ. 2521 มาตรา 18 จึงได้บัญญัติไว้ว่า "ผู้ที่ จะได้รับการแต่งตั้งให้ดำรงตำแหน่ง ผู้พิพากษาต้อง เป็นผู้ดำรงตำแหน่งผู้ช่วยพิพากษาและได้รับการอบรมจากกระทรวงยุติธรรมมาแล้วไม่น้อยกว่าหนึ่งปี ผลของการอบรมเป็นที่พอใจของกระทรวงยุติธรรมว่าเป็นผู้มี ความรู้ ความสามารถ และความประพฤติเหมาะสมที่จะเป็นผู้พิพากษา" และโดยที่การอบรมนี้มุ่งหมายที่จะให้ผู้ที่จะเป็นผู้พิพากษาต่อไปมีความสามารถในการพิจารณาพิพากษารวดคดี มีความรอบรู้ในวิทยาการที่เกี่ยวข้องกับการงานในหน้าที่ และมีความรู้รอบตัวเป็นอย่างดี อีกทั้งเป็นผู้เคร่งครัดในหลักแห่งศีลธรรมจรรยาอันจัก เป็นผลให้ผู้พิพากษาเป็นผู้มีคุณธรรม ความประพฤติดีงามแก่เกียรติศักดิ์แห่งตำแหน่งหน้าที่ตลอดไป กระทรวงยุติธรรมจึงวางระเบียบ

การอบรมผู้ช่วยผู้พิพากษาไว้ มีชื่อว่า "ระเบียบกระทรวงยุติธรรมว่าด้วยการอบรมผู้ช่วยผู้พิพากษา พ.ศ. 2530"

วัตถุประสงค์ของการอบรมผู้ช่วยผู้พิพากษา²³

1. เพื่อให้ผู้ช่วยผู้พิพากษามีความรู้พื้นฐานเกี่ยวกับโครงสร้างของระบบงานกระทรวงยุติธรรมและศาลต่างๆ
2. เพื่อให้ผู้ช่วยผู้พิพากษามีความรู้พื้นฐานเกี่ยวกับสิทธิหน้าที่ในฐานะข้าราชการทั่วไปและข้าราชการตุลาการ
3. เพื่อให้สามารถปฏิบัติราชการในการพิจารณาพิพากษาคดีแพ่งและคดีอาญา
4. เพื่อประเมินความสามารถเฉพาะบุคคลของผู้ช่วยผู้พิพากษาว่าสามารถทำหน้าที่ของผู้พิพากษาที่คดีได้หรือไม่
5. เพื่อให้มีความรู้รอบตัวในวิชาการแขนงต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับการพิจารณาพิพากษาคดี
6. เพื่อให้มีความรู้เกี่ยวกับกฎ ระเบียบ ข้อบังคับของส่วนราชการหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการพิจารณาพิพากษาคดีความ
7. เพื่อให้มีความรู้เกี่ยวกับสภาวะเศรษฐกิจและสังคมของประเทศไทย
8. เพื่อให้มีความรู้เกี่ยวกับระบบกฎหมายของประเทศไทยและต่างประเทศ
9. เพื่อให้มีความรู้เกี่ยวกับขนบธรรมเนียมประเพณีในการเข้าสู่สังคม
10. เพื่อให้มีความรู้เรื่องศีลธรรมจรรยาความประพฤติ
11. เพื่อให้มีความรู้เกี่ยวกับสำนักงานราชการ และธุรกิจ สถานที่ ภูมิประเทศ และอื่นๆ

²³ คณะกรรมการกำกับการจัดทำแผนพัฒนาศาลและกระทรวงยุติธรรม, "โครงการอบรมและสัมมนาข้าราชการตุลาการและอัยการ", แผนพัฒนาศาลและกระทรวงยุติธรรม (ฉบับที่ 1 พ.ศ. 2525-2529) : 3.

การดำเนินการอบรม²⁴

การอบรมผู้ช่วยผู้พิพากษาแบ่งเป็น 3 ประเภท คือ

1. การอบรมปฐมนิเทศ เป็นการบรรยายและดูงานตามหน่วยราชการต่างๆ ของกระทรวงยุติธรรม ใช้เวลาในการอบรมอย่างน้อย 1 สัปดาห์
2. การอบรมด้านพิจารณาพิพากษาคดี เป็นการศึกษาอบรมภาคปฏิบัติของศาลต่างๆ ทั้งคดีแพ่งและคดีอาญา โดยมีผู้พิพากษาที่อาวุโสในศาลต่างๆ เช่น ศาลแพ่ง ศาลอาญา แนะนำอบรม ทั้งนี้จะทำการประเมินผลการอบรมเป็นระยะตามความเหมาะสมเพื่อประเมินความสามารถเฉพาะบุคคล ใช้เวลาในการอบรมอย่างน้อย 1 ปี
3. การอบรมภาควิทยากร เป็นการบรรยายในวิทยาการที่เกี่ยวข้องกับความรู้อรอบตัว ศิลปธรรมจรรยา ความประพฤติ โดยเชิญวิทยากรที่มีความเชี่ยวชาญในสาขาต่างๆ มาบรรยายที่กระทรวงยุติธรรม ตลอดจนการดูงานนอกสถานที่ และดูงานศาลในภาคต่างๆ ตามที่กระทรวงยุติธรรมเห็นสมควร (การทัศนศึกษาใช้เวลาประมาณ 14 ชั่วโมง กับ 19 วัน) ระยะเวลาในการอบรมประมาณ 5 1/2 เดือน²⁵

หัวข้อการอบรมภาควิทยากรกำหนดไว้ดังนี้

การอบรมในวิทยาการที่เกี่ยวข้องให้มีหัวข้อต่อไปนี้

1. นิติเวช
2. จิตวิทยา
3. ตรรกวิทยา
4. อาชญากรรม
5. วิทยาการตำรวจ
6. ทักษะวิทยาและหลักปฏิบัติราชการราชทัณฑ์

²⁴ ระเบียบกระทรวงยุติธรรมว่าด้วยการอบรมผู้ช่วยผู้พิพากษา พ.ศ. 2530, ข้อ 3-14.

²⁵ คู่มือคนนอก ญ

7. หลักการสืบสวนและสอบสวน
8. หลักปฏิบัติราชการปกครอง
9. หลักปฏิบัติราชการตำรวจ
10. หลักปฏิบัติราชการอัยการ
11. หลักปฏิบัติในกฎหมายล้มละลาย
12. หลักปฏิบัติเกี่ยวกับกฎหมายศุลกากร
13. หลักปฏิบัติเกี่ยวกับกฎหมายสรรพากร
14. หลักปฏิบัติเกี่ยวกับกฎหมายแรงงาน
15. หลักปฏิบัติการธนาคารที่เกี่ยวข้องกับศาล
16. หลักปฏิบัติเกี่ยวกับคดีในศาลแขวง
17. หลักปฏิบัติเกี่ยวกับคดีในศาลคดีเด็กและเยาวชน
18. หลักการชั่งน้ำหนักคำพยาน
19. หลักการเขียนคำพิพากษา
20. ข้อสังเกตของศาลสูง เกี่ยวกับกระบวนการพิจารณาคดีของศาลชั้นต้น
21. การใช้กฎหมายอิสลามในสี่จังหวัดภาคใต้
22. ศาลทหาร
23. ระเบียบกระทรวงยุติธรรมที่ศาลถือปฏิบัติ
24. ระเบียบงานตุลาการของศาลชั้นต้น

การอบรมความรู้รอบตัวให้มีในหัวข้อต่อไปนี้

1. การประสานงาน
2. ประมุขศิลป์
3. สภาพเศรษฐกิจและสังคมในภาคต่างๆ ของประเทศไทย
4. การเศรษฐกิจและการคลังของประเทศ
5. กระบวนการร่างและออกกฎหมาย
6. ระบบกฎหมายและการศาลของประเทศต่างๆ
7. การเมืองระหว่างประเทศ
8. การปกครองระบอบประชาธิปไตยโดยพระมหากษัตริย์ เป็นประมุข

9. หลักศาสนาอิสลามและการปฏิบัติของอิสลามศาสนิกในภาคใต้
10. หลักศาสนาอื่น ๆ
11. ภาษาอังกฤษ
12. การพนันชนิดต่างๆ ที่ขึ้นสู่ศาล
13. การสังคมแยกเป็น
 - ก. งานพระราชพิธี
 - ข. งานรัฐพิธี
 - ค. งานส่วนบุคคล (เลี้ยงอาหาร เปิดสถานที่ ขึ้นบ้านใหม่ มงคลสมรส อุปสมบท อาบน้ำศพ เผาศพ ผังศพ)
 - ง. งานสังคมต่างๆ (การเลี้ยงรับรองและการเลี้ยงในโอกาสต่างๆ รวมทั้งในการเลี้ยงอาหารค่ำอย่างเป็นทางการด้วย)
 - จ. การใช้ราชาศัพท์
 - ฉ. การพูดในที่ชุมนุมชน
 - ช. การแต่งกายโดยถูกต้องกับโอกาส
14. การกีฬา
15. ทัศนศึกษานักงานราชการและธุรกิจ สถานที่ ภูมิประเทศ และอื่น ๆ

การอบรมศีลธรรมจรรยา ความประพฤติให้มีในหัวข้อต่อไปนี้

1. จรรยาบรรณของบุคลากร
2. จิตใจและการดำรงตนของบรรพบุรุษ
3. หลักพระพุทธศาสนา
4. ศีลธรรม

ทั้งนี้ ปลัดกระทรวงยุติธรรมมีอำนาจเพิ่มขึ้น งดหรือ เปลี่ยนแปลงหัวข้อในการอบรมดังกล่าวได้ตามความเหมาะสม

ผลของการอบรมผู้ช่วยผู้พิพากษานำมาพิจารณาแต่งตั้ง เป็นผู้พิพากษาต่อไป โดยมีเงื่อนไขว่าเป็นที่พอใจของกระทรวงยุติธรรมซึ่งมีเกณฑ์ ดังนี้

1. ผู้ที่ไม่ถูกตัดคะแนนการอบรมภาควิทยากรให้เสนอขอแต่งตั้ง เป็นผู้พิพากษาตามลำดับที่ได้รับการบรรจุเป็นผู้ช่วยผู้พิพากษา

2. ผู้ที่ถูกตัดคะแนนการอบรมภาควิทยาการ ให้เสนอขอแต่งตั้งเป็นผู้พิพากษาในลำดับถัดจากผู้ที่ไม่ถูกตัดคะแนนตามลำดับคะแนนที่ถูกตัดจากน้อยไปหามาก

3. ถ้าผลการอบรมพิจารณาพิพากษาคดีของผู้ช่วยผู้พิพากษาคณัดไม่เป็นที่พอใจของกระทรวงยุติธรรม ให้ผู้ช่วยผู้พิพากษาคณัดนั้นคงรับการอบรมการพิจารณาพิพากษาคดีต่อไปอีกระยะหนึ่ง แต่ต้องไม่น้อยกว่า 6 เดือน

4. คะแนนการอบรมภาควิทยาการมี 100 คะแนน หากผู้ช่วยผู้พิพากษาคณัดถูกตัดคะแนนการอบรมภาควิทยาการเกินกว่า 20 คะแนน หรือมีเวลาเข้ารับการอบรมภาควิทยาการน้อยกว่าร้อยละ 85 ของเวลาการอบรมภาควิทยาการ จะไม่ได้รับการแต่งตั้งเป็นผู้พิพากษา และจะต้องเข้ารับการอบรมภาควิทยาการซ้ำอีกรุ่นหนึ่ง แต่ว่าการอบรมภาควิทยาการรุ่นต่อไปมิได้จัดให้มีขึ้นในระยะหนึ่งปีหลังจากนั้น ผู้อำนวยการอบรม²⁶ อาจพิจารณาผลการอบรมการพิจารณาพิพากษาคดีแทนผลการอบรมภาควิทยาการก็ได้

5. หากเป็นผู้ช่วยผู้พิพากษามาแล้วเป็นเวลา 2 ปี และผลของการอบรมยังไม่เป็นที่พอใจของกระทรวงยุติธรรม รัฐมนตรีมีอำนาจสั่งให้ผู้นั้นออกจากราชการได้

ในการอบรมภาควิทยาการ มีคณะกรรมการควบคุมการอบรมคณะหนึ่งประกอบด้วยปลัดกระทรวงยุติธรรม เป็นประธานกรรมการ อธิบดีผู้พิพากษาศาลแพ่งหรือผู้แทน อธิบดีผู้พิพากษาศาลอาญาหรือผู้แทน อธิบดีศาลคดีเด็กและเยาวชนกลาง เลขาธิการส่ง เสริมงานตุลาการและข้าราชการฝ่ายตุลาการที่ปลัดกระทรวงยุติธรรม ได้มีคำสั่งแต่งตั้ง เป็นผู้ควบคุมดูแลผู้ช่วยผู้พิพากษาสำหรับการอบรมครั้งนั้นๆ เป็นกรรมการและให้หัวหน้ากองฝึกอบรมและสัมมนา สำนักงานส่ง เสริมงานตุลาการเป็นเลขานุการคณะกรรมการ คณะกรรมการมีหน้าที่ควบคุมดูแลการเข้ารับการอบรมตลอดจนการประพฤติปฏิบัติตนทั้งในและนอก เวลาอบรมของผู้ช่วยผู้พิพากษาแต่ละคน หากปรากฏว่าผู้ช่วยผู้พิพากษาผู้ใดไม่สนใจในการอบรมภาควิทยาการหรือประพฤติปฏิบัติตนไม่เหมาะสมแก่ตำแหน่งหน้าที่ก็ให้มีอำนาจว่ากล่าวตักเตือนหรือลงโทษ

²⁶ ปลัดกระทรวงยุติธรรม เป็นผู้ดำเนินการอบรมโดยตำแหน่ง

ผู้ช่วยผู้พิพากษาผู้นั้นได้ตามที่เห็นสมควร การลงโทษดังกล่าวกระทำโดยการตัดคะแนนการอบรมภาควิทยาการ จำนวนคะแนนที่จะตัดให้เป็นไปตามความร้ายแรงแห่งการกระทำของผู้ช่วยผู้พิพากษานั้น และโดยมติของคณะกรรมการควบคุมการอบรมภาควิทยาการ

จากการสำรวจและเปรียบเทียบการฝึกอบรมของวิชาชีพทางกฎหมาย 3 หลักสูตร คือ การฝึกอบรมวิชาว่าความ การอบรมผู้ช่วยผู้พิพากษา และการฝึกอบรมอัยการผู้ช่วย ปรากฏว่า การฝึกอบรมวิชาว่าความใช้เวลาในการฝึกอบรมภาคทฤษฎีน้อยที่สุด คือ ประมาณ 90-168 ชั่วโมง การฝึกอบรมผู้ช่วยผู้พิพากษา และการฝึกอบรมอัยการผู้ช่วย ใช้เวลาฝึกอบรมในภาคทฤษฎีมากกว่า 1 เท่าตัว คือ 405 ชั่วโมง และ 413 ชั่วโมง ตามลำดับ การจัดหลักสูตรก็มีการให้นำหนักหัวข้อวิชาต่างกัน หลักสูตรการฝึกอบรมวิชาว่าความ กำหนดเท่ากันทุกหัวข้อ ในขณะที่การอบรมอัยการผู้ช่วยและผู้ช่วยผู้พิพากษากำหนดเวลาให้กับหัวข้อวิชาตามความสำคัญหรือความจำเป็นแต่ละหัวข้อใช้เวลาต่างกัน